

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 564 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
<i>Usmonova Muattar Bahadirjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
<i>Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
<i>Dilsora Shodmonova</i>	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
<i>Истамова Нигора Азимжановна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
<i>Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi</i>	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
<i>Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich</i>	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
<i>Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li</i>	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
<i>Artikov Xayrulla Baxtiyarovich</i>	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
<i>Lola Mannobova</i>	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
<i>Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
<i>Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi</i>	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
<i>Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi</i>	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
<i>Abdunazarov Abdumutal Olimovich</i>	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
<i>Alimova Gulrux Farhod qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
<i>Axtamova Mohinur O'tkir qizi</i>	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
<i>Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'Iqinova Muxlisaxon Jamshid qizi</i>	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
<i>G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi</i>	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
<i>Hamraqulova Durdona Dilshod qizi</i>	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
<i>Hikmatova Yulduz Nuritdinovna</i>	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari... ..	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
<i>Xidirov Faxriddin Fozilovich</i>	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
<i>Рахмонова Нилуфар Уткир кизи</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda leksik-grammatik komponentni diagnostika qilish metodlari	284
<i>Mamatkulova Lobar Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning ta'limiy faoliyatini rivojlantirish.....	288
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Nutqdagi fonetik kamchiliklarning o'quv faoliyati va savodxonlikka ta'siri	293
<i>Xikmatova Saboxat Xusniddinovna</i>	
Oliy ta'limda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish omillari	296
<i>Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi</i>	
Social-Psychological Factors of Increasing the Quality of Life	300
<i>Abdullaeva Ranazhon Matyakubovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-metodik asoslari.....	307
<i>Abdumalikova Gulchiroy</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	311
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	316
<i>Azimova Maftuna Azizbekovna</i>	
Talabalarda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik asoslari	321
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida moslashuvchanlikning psixologik xususiyatlari	324
<i>Fayziyeva Gulhayo Erkin qizi, Fatullayeva Manzura Idillo qizi</i>	
Naim Karimov talqinida Oybek badiiy tafakkurining biografik manbalari	327
<i>Jonpo'lotova Gulshoda Qobil qizi</i>	
Kurashchilarning kuch sifatini rivojlantirishda maxsus mashqlardan foydalanish	334
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy idealni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	337
<i>Saidova Malika Erkin qizi</i>	
Yengil atletika texnikalarini pedagogik mahoratni rivojlantirish metodikalarida qo'llash	340
<i>Sattarov Qarshiboy Narqulovich, Mirzayev Karim Mamarasul o'g'li</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida shug'ullanuvchilarning tezkorlik va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishning innovatsion metodikasi	344
<i>Sattarov Sardor Sunnatulloevich</i>	
Innovatsion rivojlanish asosida uzluksiz ta'limning integratsiyalashgan mazmunini modellashtirish metodologiyasi.....	348
<i>Umarov Lutfillo Murodilloyevich</i>	
Milliy maktablarda rus tilini o'qitishda raqamli ta'lim resurslari va veb-saytlardan foydalanish metodikasi....	352
<i>Xolmirzayeva Munira Jahongir qizi</i>	
Педагогические основы повышения профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания высших образовательных учреждений	357
<i>Мавлянов Бахром Сангирович</i>	
Раннее выявление и мониторинг кожных заболеваний с помощью искусственного интеллекта: интегрированные архитектуры, алгоритмы и перспективы клинического внедрения	361
<i>Э. Ш. Назирова, Ш. Б. Абдусаломова</i>	
Ingliz tilida modallikni ifodalash vositalari va ularning semantik xususiyatlari	368
<i>Abdujalilova Sarvinov Rashid qizi, Abdurazzokova Mehriniso Azimjon qizi</i>	

Ona va farzand munosabatlarida etnomadaniy omillarning psixologik xususiyatlari.....	373
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchilarning gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv metodlarning o'rni	378
<i>Abdurahmanov Muhammadjon G'ulomjonovich</i>	
Aralash ta'lim texnologiyalari asosida ta'lim jarayonini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari.....	381
<i>Alibayev Sobir Xolboyevich</i>	
Formativ baholash jarayonidan foydalanib o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish	386
<i>Amirkulova Dilnoza Zokir qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy-pedagogi faoliyatga tayyorlash tendensiyalari	389
<i>Artikbayeva Aziza Abror qizi</i>	
The Role of National Values in English and Uzbek Literature: a Comparative Study	392
<i>Ataniyazova Sohiba Xamidovna</i>	
Frans Kafka ijodining psixologik talqini.....	396
<i>Atayev Shukur-Ali Ayub-Aliyevich</i>	
Development of a Set of Health-Promoting Exercises for Middle-Aged Men 50-60 Years Old, Taking Into Account Physical Training	400
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarni jismoniy rivojlantirish metodikalari	404
<i>Imomov Asliddin Abdurazzoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
Современные мобильные технологии: эволюция и развитие.....	408
<i>Жураев Илхом Исхокович</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirishning mazmuni	413
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Methodology for Developing Communicative Competence of Future Teachers Based on Multimedia Tools.....	418
<i>Kudratova Sultonposhsha Otabek qizi, Khalilova Mukhlisa Ulug'bek qizi, Ziyotova Umida Otabek qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida ona tili darslarida matn bilan ishlashni tashkil etish.....	423
<i>Erdanova Zamira Olimovna</i>	
Milliy sport turlari orqali talaba yoshlar bilan interfaol dars jarayonini tashkil etish.....	426
<i>Mirzayev Az'am Xudaynazarovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich</i>	
Pedagogika bitiruvchilarining kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishga asoslangan barqaror bandligini ta'minlash modeli.....	430
<i>Omonova Mohiniso Maqsud qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiyani sun'iy intellekt asosida takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlari.....	435
<i>Panjliyev Jo'raqul Menglimamat o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda web-kvest topshiriqlardan foydalanish.....	440
<i>Saidova Gavhar Ergashovna, Itolmasova Oygul Sabritdinovna</i>	
Developing Communicative Competence in English Language Education Through Modern Interactive Methods.....	443
<i>Sativoldieva Shoxsanam Utkir qizi</i>	
Анализ современных подходов и их недостатков к совершенствованию методов повышения пропускной способности в разветвлённых оптических сетях связи	447
<i>Киямов Рахматулло Рузиевич</i>	
Психологические механизмы профилактики противоправного поведения несовершеннолетних (на примере Республики Казахстан)	452
<i>Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы</i>	
Professional ta'lim muassasalarida o'quvchilarning stressga bardoshlilikini rivojlantirishning pedagogik modeli	459
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna, Aliqulova Nilufar Jumanazar qizi</i>	
The Importance of Developing an Exercise Complex for Preparing Para Armwrestlers for Competition.....	463
<i>Karimov Faxriddin Xurramovich</i>	

Loyiha asosidagi ta'limda portfolio va baholash rubrikalari tizimi: boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani monitoring qilish.....	467
Maxmudova Zulxumor Alim qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilar uchun mustaqil ta'limni tashkil etish modeli	472
Muqimova Zulxumor Ziyataliyevna	
Methods for Developing Labor Productivity Through Increasing the Physical Activity of Enterprise and Organization Employees	477
Muxametov Axmad Muxametovich	
Developing Learner Autonomy Through Peer and Self-Assessment In EFL Classrooms.....	481
Rakhmonova Nodirakhon Mukhammadjonovna	
Oilaviy muhitning bolalar shaxsiy rivojlanishiga psixologik ta'siri	488
Xidoyatova Layli To'xtasinovna, Xursanova Mashhura Bobir qizi	
Tarbiyasi og'ir o'smirlarda ijtimoiy adaptatsiya va shaxslararo munosabatlar xususiyatlari.....	493
Elov Ziyodulla Sttorovich, Muxammadiyeva Gavhar Sirojiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq madaniyatini shakllantirishning ilmiy-nazariy masalalari va pedagogik shartlari.....	499
Nasriddinova Nasiba Alimjonovna	
Ingliz va o'zbek lug'atlarida frazeologik birliklarning berilishi va lug'atlardagi muammolar	505
Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi asosida talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirish	510
Yuldashev Sardarxon Rashitxon o'g'li, Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
Argumentativ tuzilmalar va sintaktik modellar: aktiv/passiv konstruksiyalar va nominalizatsiya hodisasi	513
Utupova Oysapar Urazmatovna	
Yoshlarni sog'lomlashtirish jarayonida milliy va xalq o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari...	516
Axmedov Gayratjon Kosimovich	
Introduksiya sharoitida dorivor valeriana (<i>Valeriana officinalis</i> L.) ning suv rejimi, biokimyoviy tarkibi va ildiz hosildorligi	522
Xamrayev Rashid Ravshan o'g'li, Omonova Dildora Uchqun qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashda zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodik asoslari.....	527
Go'zal Qurbonova	
Shaxmat mashg'ulotlari orqali talabalarda tafakkur va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish	532
Kulboyev Nodirjon Salaydinovich	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining deontologik kompetensiyasiga oid G'arb pedagogik tafakkurining ilmiy-nazariy asoslari	535
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li	
Tabiiy fanlarni o'qitishda TIMSS yondoshuvining ahamiyati.....	539
Xoldorova Shahnoza Ismatjon qizi	
Zamonaviy raqamli texnologiyalar yordamida lingvokulturologik kompetensiyani rivojlantirish	544
Barotova Gulhayo Farhod qizi	
Uy ta'limidagi imkoniyati cheklangan bolalarning ijtimoiy-psixologik moslashuvi va ta'lim sifati monitoringi tahlili.....	548
Tojimatova Gavxarxon G'ulomjonovna, Pulatova Gulnoza Murodilovna	
O'quvchilarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda multimedia texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari	554
Muhammadiyev Javlon Hayitboyevich	
Muammoli ta'lim asosida o'quvchilarda geografik bilimlarni rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari.....	558
Yovqochev Furqat Ulug'bek o'g'li	
Geografiya ta'limida 4k ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	561
Yuldasheva Oyjamol Davronbek qizi	

ZAMONAVIY RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR YORDAMIDA LINGVOKULTUROLOGIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH

Barotova Gulhayo Farhod qizi

Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti
tayanch doktranti,
Fan va texnologiyalar universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi axborot bilan to'yingan dunyoda, raqamli texnologiyalar chet tillarni o'qitishda madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Matn, audio, video, animatsiya va interaktiv resurslarni birlashtirish orqali raqamli vositalar o'qishni tanlanadigan, maqsadga yo'naltirilgan, tahliliy va sintez qiluvchi kognitiv faoliyatga aylantiradi. Ular tanqidiy fikrlash, mustaqil o'rganish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi va o'quvchilarga haqiqiy madaniy materiallar bilan ishlash imkonini beradi. Shaxsiylashtirilgan, o'quvchi markazli raqamli muhitlar orqali talabalarga o'z o'quv jarayonlarini boshqarishda, mazmunni tanlash va tartibga solishda, uni mazmunli madaniyatlararo kontekstlarda qo'llashda avtonomiya beriladi. Ma'lumotning ikki kanal orqali taqdimoti va ko'p sezgili jalb etilish tilni o'zlashtirish, eslab qolish va tushunishni qo'llab-quvvatlaydi, shu bilan birga ijodkorlik, moslashuvchanlik va hamkorlik ko'nikmalarini rag'batlantiradi. Ushbu tadqiqot raqamli texnologiyalarning o'zgaruvchan salohiyatini ta'kidlaydi, chunki zamonaviy chet tili ta'limida tilni bilish va madaniyatlararo kompetensiyani oshirish uchun vosita sifatida.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, madaniyatlararo kommunikativ kompetensiya, chet tilini o'qitish, o'quvchi mustaqilligi, multimedia ta'limi, kognitiv rivojlanish, raqamli savodxonlik.

Abstract: Digital tools are essential for fostering intercultural communicative competency in foreign language instruction in today's media-rich society. Digital technologies make learning a selective, goal-oriented, analytical, and synthetic cognitive activity by combining text, audio, video, animation, and interactive resources. They enable students to interact with real cultural artifacts while fostering critical thinking, autonomous learning, and problem-solving abilities. Students are given more control over their learning process, content selection and organization, and application in relevant cross-cultural situations through individualized, learner-centered digital environments. In addition to fostering creativity, adaptability, and teamwork, dual-channel information presentation and multisensory interaction aid in language acquisition, retention, and comprehension.

Key words: digital technologies, intercultural communicative competence, foreign language teaching, learner autonomy, multimedia learning, cognitive development, digital literacy.

Аннотация: В современном мире, насыщенном медиа, цифровые технологии играют ключевую роль в развитии межкультурной коммуникативной компетенции при преподавании иностранных языков. Интегрируя текст, аудио, видео, анимацию и интерактивные ресурсы, цифровые инструменты превращают обучение в избирательную, целенаправленную, аналитическую и синтетическую когнитивную деятельность. Они способствуют развитию критического мышления, самостоятельного обучения и навыков решения проблем, одновременно позволяя учащимся взаимодействовать с аутентичными культурными материалами. Через персонализированные, ориентированные на учащегося цифровые среды, студенты получают автономию в управлении своим учебным процессом, выборе и организации контента, а также его применении в значимых межкультурных контекстах. Двухканальная подача информации и мультисенсорное вовлечение поддерживают усвоение языка, его запоминание и понимание, одновременно способствуя развитию креативности, адаптивности и навыков сотрудничества.

Ключевые слова: цифровые технологии, межкультурная коммуникативная компетенция, преподавание иностранного языка, автономия обучающегося, мультимедийное обучение, когнитивное развитие, цифровая грамотность.

KIRISH

Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi asosan jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan bo'lib, ta'lim ustuvor soha sifatida hisoblanadi. Dunyo bo'ylab rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ta'limning informatizatsiyasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Ta'limni rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish bo'yicha harakatlar olib borilmoqda va yangi axborot texnologiyalarini ta'limga joriy etish ta'lim islohotlarining markaziy e'tiborida qolmoqda. Masofaviy ta'lim dunyo miqyosida ochiq ta'lim tizimining muhim komponenti sifatida katta mashhurlik kazanmoqda.

Hozirgi kunda eng ommabop mavzu ta'lim resurslarini va multimedia darsliklarni yaratishdir. Bu sohada shaxslar o'zlarining to'liq ijodiy betakrorligini, aqlini, bilimini va nozik didini namoyish etishlari mumkin. Afsuski, taqdimot tayyorlash va ma'lumotlar bazasini yaratish bo'yicha zarur ko'nikmalarga ega bo'lmasdan multimedia loyihasini tayyorlash imkonsiz; ammo, maxsus dasturiy vositalar mavjud va ularning ishlash texnologiyalarini egallash orqali bir kishi ko'p funktsiyali ish vositalariga ega bo'lishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari respublikamizda uzluksiz ta'lim tizimi rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston ta'lim tizimida ta'lim resurslarini amalga oshirish bo'yicha mavjud tajribani o'rganish va tahlil qilish ta'lim tizimining samaradorligini baholash va uni keyinchalik takomillashtirish imkonini beradi. Bunga erishish uchun, ta'limning nazariy va amaliy masalalarini o'rgangan xorijiy va o'zbek olimlarining asarlarini o'rganish ko'plab masalalarni tushuntirib beradi.

Ayniqsa, bu sohadagi xorijiy olimlar tajribasi, xususan A.D. Garsov, G.I. Bogin, I.I. Xaleeva, N.D. Galskova, T.M. Balixina, A.A. Bodalev, G.A. Bordovskiy, V.N. Vagner, L.A. Verbiskaya, N.I. Gez, V.V. Davidova, I.A. Zimnaya va D.I. Izarepkov ta'limda lingvodidaktikaning ahamiyati va zarurligini ta'kidlaydi. V.G. Kostomarov, L.V. Moskovkin, O.D. Mitrofanova, M.V. Lyaxovskiy, E.I. Passov, Y.E. Proxorov, R. Oxford va D. Higgins kabi mutaxassislarning tadqiqotlari esa bu zaruratni yanada kuchaytiradi.

Elektron lingvodidaktika bilan bog'liq masalalar til ta'limida va axborot texnologiyalarini qo'llashning turli jihatlarini N.M. Shanskiy, A.M. Noukova, I.L. Bim va A.D. Garsov tomonidan tahlil qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekiston ta'lim tizimida axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha didaktik va metodik muammolar A. Abduqodirov, A.X. Abdullaev, Aripov, U.S.H. Begimkulov, Sh.S. Ahrarov, B. Begalov, F. Zakirova, N.A. Muslimov, M. Lutfullaev, S. Rahmonkulova, N.I. Taylakov, S.S. G'ulomov, R.H. Khamdamov, U. Yuldashev, U.A. Mirzalimov, and J.Saifiev. tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ko'rib chiqilgan.

Tashqi va ichki tadqiqotlarning yuqorida tilga olingan sohalaridan ko'rinib turibdiki, lingvistik didaktikaga oid ta'lim resurslarini yaratish va amalga oshirishning rivojlanishida sezilarli natijalar va yutuqlarga erishilgan. Ayniqsa, mamlakatimizning global tajribani yig'ish, sohani avvalgi xatolarni takrorlamasdan rivojlantirish va uni yuqori darajaga ko'tarish imkoniyatiga ega ekanligini ta'kidlash muhimdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim texnologiyasi nazariyasining umumiy prinsiplari mohiyati bo'yicha munozaraga kirishish uchun, "ta'lim texnologiyasi" atamasining asosiy ma'nosini tushunish zarur. "Texnologiya" atamasi yunon tilidan kelib chiqqan bo'lib, "techne" – mahorat, san'at va "logos" – tushuncha, ta'limot so'zlarining birlashmasidan olingan. Leksik ma'noda, "ta'lim texnologiyasi" tushunchasi (ingliz tilida "an educational technology") ta'lim (o'qitish) jarayonini yuqori darajadagi mahorat va san'at bilan tashkil etish bo'yicha yo'riq beruvchi fan (yoki ta'limot) ga ishora qiladi. Kompyuter texnologiyalaridan ta'lim jarayonida foydalanish, ma'lum tadqiqotlarga asoslanib, ma'lumotlarning 25% ni tinglash orqali, 33% ni ko'rish orqali, 50% ni ko'rish va tinglashning kombinatsiyasi orqali va 75% ni faol ishtirok orqali egallashga olib keladi.

Ta'lim maqsadlarida multimedia mahsuloti Microsoft Office dasturlaridan foydalanib ishlab chiqilishi mumkin, qo'shimcha dasturlar esa, masalan, PhotoShop (rasmlarni qayta ishlash uchun), Adobe Premiere yoki Vstudio2 (video qayta ishlash uchun), Stoik Software (rasmlarni qayta ishlash va morfing uchun), va Phonograph Windows 95 (ovozni yozish va qayta ishlash uchun) materialni tayyorlashda ishlatiladi.

O'qitish nazariyasida yangi pedagogik va axborot texnologiyalari alohida ko'rib chiqilmaydi, chunki yangi pedagogik texnologiyalarning keng joriy etilishi ta'lim paradigmaksini o'zgartiradi, va faqat zamonaviy axborot texnologiyalari ushbu yangi pedagogik usullarning imkoniyatlarini samarali foydalanishni ta'minlaydi. Tala-balarni lingvistik va madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishda an'anaviy yondashuvlar o'z ichida cheklovlarga ega. Raqamli resurslardan foydalanish orqali ushbu cheklovlarni yengib o'tish uchun metodologiyani takomillashtirish mumkin.

Raqamli resurslar talabalarning turli tillar va madaniyatlar haqida tushunishini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi va ularga turli o'quv imkoniyatlarini taqdim etadi. Raqamli vositalardan foydalanish orqali talabalar o'z tillarini, madaniyatga oid xabardorligini va madaniyatlararo kommunikatsiya qobiliyatlarini rivojlantira oladi. Raqamli resurslarni ta'lim jarayoniga kiritish talabalarining lingvistik va madaniy kompetentsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli resurslar talabalarining til va madaniyat bo'yicha malakasini rivojlantirishda bir qancha afzalliklarni taqdim etadi.

Raqamli vositalardan foydalanish orqali talabalar o'z til va madaniyat qobiliyatlarini samarali rivojlantira oladi. O'yin asosidagi metodlarni til va madaniyat ta'limiga kiritish talabalariga lingvistik qobiliyatlarini va madaniyat tushunishini rivojlantirish imkonini beradi. Til va madaniyat ta'limida raqamli resurslar va turli ilovalardan foydalanish o'quv jarayonini talabalar uchun yanada qiziqarli va samarali qilishi mumkin. Bunday ilovalar misollariga "Quizizz," "Learningapps" kiradi.

Rivojlangan xorijiy mamlakatlarda va respublikamizdagi yetakchi ta'lim muassasalarida kompyuter asosidagi o'quv dasturlarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, bu dasturlar sifat jihatidan yangi o'quv vositalarini ifodalaydi va ular an'anaviy o'qitish usullaridan tubdan farq qiladi. Ushbu yondashuvning asosiy vositalaridan biri kompyuter modellashtirish nazariyasidir. Multimedia vositalaridan foydalangan holda ta'lim jarayonida talabalar kompyuterda ma'lum fanlar bilan to'liq shug'ullanish, ma'ruza materiallarini tahrirlash va dars davomida multimedia vositalariga integratsiyalangan axborot texnologiyalarining animatsiyalangan komponentlarini kuzatish, eshitish va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Axborot texnologiyalarining ta'lim tizimiga tezkor integratsiyasi zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilish doirasini kengaytiradi. Shu bilan birga, ta'lim sohasida zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanayotgan yo'nalishlarini aniqlash mumkin. Bularga quyidagilar kiradi:

1. Ta'lim maqsadlarida dasturiy vositalarning imkoniyatlarini joriy etish, ular nafaqat o'quv vositalari, balki o'rganish ob'ektlari va axborotni qayta ishlash vositalari sifatida xizmat qiladi. Ta'lim va namoyish qurilmalarining imkoniyatlarini kompyuter vositalari bilan integratsiyalash orqali o'quv va metodik komplekslarni yaratish. Bunday komplekslardan foydalanish talaba uchun o'rganilayotgan jarayonlar haqida ma'lumot to'plash va saqlashga yordam beradi, shuningdek, ushbu jarayonlarning asosiy tamoyillarini tushuntiradi.

Zamonaviy texnologiyalar asosida yaratilgan ta'lim va namoyish komplekslarini qo'llash shaxsiy va jamoaviy eksperimental faoliyatlarni tashkil etish uchun poydevor yaratadi. Bu talaba uchun o'z intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish va mustaqil bilim olish imkoniyatini taqdim etadi.

2. Kompyuterlarning imkoniyatlarini va audio-vizual axborot uzatish qurilmalarini multimedia tizimlarini rivojlantirishda birlashtirish. Ushbu tizimlar dasturiy ta'minot va apparat vositalari va qurilmalarining kombinatsiyasidan iborat bo'lib, turli shakldagi axborotni (matn, grafik, ovoz, rasm) birlashtiradi va foydalanuvchi bilan interaktiv muloqotni osonlashtiradi. Multimedia tizimlarining qo'llanilishi faol ta'lim usullari va shakllarining qabul qilinishini rag'batlantiradi, shu bilan birga axborotni tushunish darajasini oshiradi.
3. Sun'iy intellekt tizimlaridan aqlli o'rganish tizimlarini rivojlantirish uchun foydalanish. Bunday tizimlar mustaqil o'rganish, o'zini o'zi boshqaradigan bilim olish va ta'lim faoliyatining intellektualizatsiyasini tashkil etish jarayoni asosini tashkil qiladi. Ushbu omillar birgalikda talabaning shaxsini rivojlantirishni tezlashtiradi.
4. Ma'lumot almashish uchun yangi texnologiya real vaqt rejimida stereoskopik vizualizatsiya tizimidir, odatda "Virtual Haqiqat" deb ataladi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim tizimiga integratsiyalash tahlili shuni ko'rsatdiki, ular:

- talabaga amaliy bilimlarni egallashda yordam beradi;
- talabaga o'rganilayotgan hodisalar va jarayonlarni modellashtirish orqali ilm sohasini chuqur anglash imkonini beradi;
- ta'lim faoliyatini tashkil etishni diversifikatsiya qilish orqali talabani mustaqil faoliyat doirasini kengaytiradi;
- interaktiv kommunikatsiya imkoniyatlarini qo'shish orqali ta'lim jarayonini individualizatsiya va differentsiatsiya qiladi;
- sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish orqali talabaning o'quv materiallarini egallash strategiyasini o'zlashtirishga yordam beradi;
- jamiyat a'zolarining har birida axborot madaniyatini rivojlantirishga hissa qo'shadi;
- o'rganilayotgan hodisalar va jarayonlarni taqdim etadi.

Yangi pedagogik va axborot texnologiyalarini ajratish mumkin emas, chunki yangi pedagogik texnologiyalarning keng joriy etilishi ta'lim paradigmasini o'zgartiradi, va faqat zamonaviy axborot texnologiyalari ushbu yangi pedagogik usullarda mavjud bo'lgan imkoniyatlardan samarali foydalanishni ta'minlashi mumkin. An'anaviy va zamonaviy axborot texnologiyalari kontekstida pedagogik ta'limning asosiy ko'rsatkichlarini taq-qoslash axborotga asoslangan pedagogik ta'limning istiqbolli tabiatini aniq ko'rsatadi. Bu quyidagi nuqtalar bilan tasdiqlanishi mumkin.

An'anaviy didaktika talabaning intellektual rivojlanishini tezlashtirishga, ta'limiy faoliyat uchun zarur ko'nikma va qobiliyatlarni optimallashtirishga hamda bilim olish jarayonini osonlashtiruvchi metodologik yondashuvlarni yaratishga qaratilgan ta'lim nazariyasini ishlab chiqishga qaratilgan.

Zamonaviy axborot texnologiyalari mikro va makro olam hodisalari va jarayonlarini, murakkab qurilmalar va biologik tizimlarni kompyuter grafikasi va modellashtirish orqali o'qitish, shuningdek, juda yuqori yoki past tezliklarda ro'y berayotgan fizik, kimyoviy va biologik jarayonlarni boshqariladigan vaqt miqyosi ichida namoyish etish kabi yangi didaktik muammolarni hal qilishda yordam beradi.

Kompyuter asosidagi ta'limning ikkinchi yo'nalishi kompyuterlarni o'rganish obyekti sifatida qo'llashdir. Ta'lim jarayonida kompyuterlardan o'qitish vositasi sifatida foydalanish didaktika va pedagogik psixologiyaning ko'plab nazariy asoslarini qayta baholashni talab qiladi. Xususan, ekspert tizimlar talabani har qanday murak-kablikdagi masalani to'g'ri yechishga yo'naltirish imkoniyatiga ega bo'lsa, gipermatnli o'quv tizimlari talabaga o'quv materiallarini o'zlashtirish tartibini belgilash imkonini beradi.

Shuni ta'kidlash muhimki, kompyuter yordamida o'qitish o'quv jarayonidagi barcha muammolarni o'z-o'zidan hal qilmaydi. Kompyuter ta'lim jarayonida o'qituvchini almashtira olmaydi; boshqa so'z bilan aytganda, yangi axborot texnologiyalari an'anaviy usullarning o'rnini to'liq egallay olmaydi. Matn muharririda yaratilgan didaktik materiallar ta'lim jarayonining imkoniyatlarini kengaytiradi, shu bilan uni samaraliroq va xilma-xil qiladi, hamda talabalarni o'rganishga jalb qilishni oshiradi.

Zamonaviy kompyuter texnologiyalarini qo'llash orqali, talabalar auditoriyasining tayyorgarlik darajasiga mos didaktik materiallar yaratish mumkin. Yuqori natijalarga erishayotgan talabalar uchun murakkabroq vazifa-larni tuzish yoki qiyin testlarni o'tkazish imkoniyatlari mavjud. Didaktik materiallarni tayyorlashda, o'qituvchi shuni esda tutishi kerakki, bu materiallar uning professional majburiyatlarini bajarish uchun mo'ljallangan.

O'qituvchi dastlab talabalarga elektron jadval shablonlarini qanday to'ldirishni o'rgatadi, ularga labora-toriya ishlarining natijalarini jadvallarga kiritish va bu ma'lumotlarni qayta ishlash imkonini beradi. Aslida, bu oddiy hisob-kitoblar orqali talabalar kompyuter texnologiyasidan samarali vosita sifatida foydalanish qobiliyatini egallaydilar. Bundan tashqari, elektron jadvallarning muhim afzalligi shundaki, formulalar ko'rsatkichlar o'zgarishiga qarab hisob-kitoblarni to'g'ri bajarishini ta'minlash imkoniyatidir. Bu funktsionallik nisbatan oddiy fizik jara-yonlarni modellashtirish imkonini beradi. Darslarda namoyish materiali sifatida elektron taqdimotlardan foyda-lanish o'qituvchiga katta yordam beradi. Ta'lim mazmunini elektron taqdimot ichidagi animatsiyalar shaklida taqdim etish muhokama qilinayotgan mavzuni tushunishga yordam beradi va uning vizual jozibasini oshiradi. Namoyish slaydlar talabalar uchun qo'lyozma sifatida tarqatilishi ham mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ko'rib chiqilgan adabiyotlardan shuni anglash mumkinki, interaktiv resurslar foydalanuvchiga o'zaro ta'sir va muloqot usulida ishtirok etish imkonini beruvchi axborot elementlaridir. Interaktiv elektron ta'lim resurslari elektron ta'lim resurslarining asosiy didaktik xususiyati sifatida "interaktivlik"ni o'z ichiga oladi. Interaktiv elek-tron axborot ta'lim resurslari yangi, alohida ta'lim resurslari kategoriyasini tashkil etmaydi, balki ta'lim resursla-rining muayyan xususiyatlarini aks ettiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Ona tili va davlat tili sifatida o'zbek tilini o'qitishda, interaktiv elektron axborot ta'lim resurslarini ularning tasnifiga muvofiq turlarini hisobga olish va imkon qadar faol, funktsional va tadqiqotga asoslangan turlaridan foydalanish muhimdir. Bu, shuningdek, butun dunyo bo'ylab til o'qitish sohasida to'plangan tajriba bilan ham tasdiqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Begimkulov U.S. Organization of pedagogical education in the context of modern information technologies. "Pedago-gical Education" Jur., No. 1, 2004 - pp. 25-25.
2. Mengliyev Sh. "Types of multimedia applications". Tashkent-2014. p. 36
3. Begimkulov U.S. Scientific and theoretical foundations of the integration of modern information technologies in peda-gogical education. Tashkent: Proceedings of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan "Science". 2007. p. 47
4. Deardorff, D. K. (2006). Intercultural competence: A research agenda. Foreign Language Annals, 39(4), 577-586.
5. Godwin-Jones, R. (2018). Emerging technologies for language teaching. Language Learning & Technology, 22(2), 6-17.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.